

Riksdagens protokoll

2000/01:89

Fredagen den 30 mars

Protokoll
2000/01:89

Kl. 9.00 – 10.37
12.00 – 12.01

1 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 5 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Maj-Inger Klingvall, statsrådet Ulrica Messing och socialminister Lars Engqvist.

2 § Meddelande om skriftliga frågor

Tredje vice talmannen meddelade att ett meddelande om skriftliga frågor under påskuppehållet och Kristi himmelsfärdshelgen delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Återkallelse av yrkande i motion

Tredje vice talmannen anmälde att Beatrice Ask m.fl. (m) i skrivelse av den 27 mars återkallat yrk. 2 i den av dem väckta motionen 2000/01:Ub32 med anledning av prop. 2000/01:72 *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen*.

Tredje vice talmannen anmälde att talmannen avskrivit yrk. 2 i denna motion.

Skrivelsen lades till handlingarna.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:336

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:336 av Henrik Landerholm om fristående skolor.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 april 2001.
Skälet till dröjsmålet är utlandsresor samt plenifri vecka i riksdagen.
Stockholm den 26 mars 2001
Utbildningsdepartementet
Ingegerd Wärnersson
Enligt uppdrag
Staffan Bengtsson
Statssekreterare

Interpellation 2000/01:326

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:326 av Jeppe Johnsson om beslagtaget gods.
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 april 2001.
Skälet till dröjsmålet att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.
Stockholm den 23 mars 2001
Justitiedepartementet
Thomas Bodström

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellationerna 2000/01:277 och 323 om transportörsansvar

Anf. 1 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin har frågat mig hur jag kommer att ställa mig till kommande förslag från kommissionen om harmonisering av asyl- och migrationspolitiken. Hon oroar sig för vart den svenska asylpolitiken är på väg om vi likställer brott som begås av humanitära skäl med deb som begås för ekonomisk vinning. Hon har också påpekat att fokus borde läggas på rätten att söka asyl i stället för på kontrollfrågor.

Ulla Hoffmann har frågat mig om regeringen är beredd att stoppa ett franskt direktivförslag om transportörsansvar om Anhörigkommittén inte avser att föreslå införandet av ekonomiska sanktioner mot transportörer. Hon har också frågat mig om regeringen är beredd att verka för att bestämmelser om tillfälligt upphävande av viseringskrav och transportörsansvar förs in i direktivförslaget om tillfälligt skydd vid massflykt samt om direktivet om transportörsansvaret antas. Vidare har hon frågat om regeringen är beredd att verka för att medlemsstaterna förbjuds att själva införa strängare eller mer omfattande regler om sanktioner mot transportörer.

Jag vill först säga att jag delar uppfattningen att vi bör fokusera på asylrätten. Sverige har bl.a. i samarbetet med de baltiska länderna framhävt vikten av att ett land utformar en asylprocess som uppfyller rättssäkerheten och utvecklar möjligheterna att ta emot asylsökande vid sina gränser. Detta synsätt försöker vi också förmedla till andra kandidatländer och övriga länder i centrala och östra Europa.

Frankrike har under sitt ordförandeskap tagit initiativ till att utarbeta förslag till rambeslut och direktiv om åtgärder mot människosmuggling samt förslag till direktiv om harmoniserade straffsatser vid utkrävandet

av ansvar för transportörer som transporterar hit tredjelandsmedborgare som saknar erforderliga inresehandlingar. Alla åtgärder som reglerar utlännings inresa och vistelse i EU-länderna måste bedömas mot bakgrund av vår vilja att bibehålla och stärka asylrätten samt att främja människors möjlighet att fritt röra sig mellan länder. Initiativ inom migrationsområdet måste därför granskas utifrån denna grundsyn.

Det förstnämnda initiativet innehåller bl.a. förslag om strängare påföljder än de nuvarande svenska. Syftet med en sådan skärpning är att bekämpa den grova typ av organiserad brottslighet som människosmugglingen utgör. Från svensk sida har vi i skilda sammanhang förklarat att vi gärna ser gemensamma initiativ för att motverka olaglig invandring och försvåra människosmugglarnas verksamhet. Vi har samtidigt gjort helt klart att vi inte anser att åtgärder som vidtagits av humanitära skäl ska bestraffas.

Till min glädje har jag kunnat konstatera att en majoritet av medlemsstaterna slutit upp bakom detta synsätt. Ännu återstår emellertid en del arbete innan vi kan anta gemensamma regler som innebär just det Kerstin-Maria Stalin önskar.

Sverige har, liksom i stort sett alla andra europeiska länder, regler om transportörsansvar. Reglerna är utformade på skilda sätt i olika länder. Det grundläggande kravet är dock att flygbolag och andra transportörer ska kontrollera passagerarnas resehandlingar. Denna regel har vi således redan i Sverige. Tillämpningen av Schengenreglerna och ett antagande av förslaget i det franska initiativet innebär därför i denna del ingen förändring för Sverige. Kravet på transportörerna är att de ska förvissa sig om att resenärerna har de resehandlingar som fordras. Dessa regler gäller alla passagerare, oavsett nationalitet eller etnisk tillhörighet. Det finns således ingenting i kraven som kan tas till intäkt för att diskriminera vissa resenärer.

Det direktivförslag som nu diskuteras i EU syftar till att harmonisera de ekonomiska sanktionerna mot de transportörer som inte kontrollerar resehandlingar. Det har emellertid visat sig svårt att nå en fullständig harmonisering, och det går för tillfället inte att fastställa en högsta tillåtna nivå. Ett sådant arbete måste ses på lång sikt. Däremot är det betydelsefullt att EU-länderna, efter ett svenskt förslag, nu diskuterar att transportörsansvaret inte ska utkrävas om resenären behöver skydd.

I samband med att Sverige godtog villkoren för deltagande i Schengensamarbetet förband vi oss att anpassa vår interna lagstiftning till Schengenregelverket. Regeringen gav Anhörigutredningen i uppdrag att utreda hur de svenska bestämmelserna kan anpassas för att överensstämma med kraven i Schengenregelverket. Utredningen kan förväntas komma med sitt förslag under de närmaste månaderna. Jag vill inte nu spekulera om innehållet i förslaget eller hur regeringen kommer att ställa sig. Vi får helt enkelt avvakta kommitténs arbete.

Behandlingen av direktivförslaget om tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer pågår för närvarande i rådet. Detta förslag innehåller inga bestämmelser om viseringar och transportörsansvar. Förutsättningarna för att en situation med massiv tillströmning ska föreligga är ju att människor rent faktiskt når våra gränser. Ett belysande exempel kan hämtas från den humanitära evakuering som ägde rum i samband med konflikten i Kosovo.

Prot. 2000/01:89

30 mars

Svar på
interpellationer

Initiativrätten inom EU delas för närvarande mellan medlemsstaterna och kommissionen inom migrationsområdet. Vilka initiativ som kommissionen kommer att ta i framtiden är svårt att nu spå om. Från regeringens sida kommer vi att bedöma dessa, liksom initiativ från medlemsstaterna utifrån vår humanistiska grundsyn. Jag vill också passa på tillfället att understryka hur viktigt det är med en bred uppslutning i riksdagen bakom asylnpolitiken och utlänningslagstiftningen. Jag är övertygad om att Sverige har stora möjligheter att påverka utvecklingen inom EU på ett positivt sätt.

Anf. 2 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Tack så mycket för svaret. Statsrådet har uppmärksammat att jag är orolig, och jag är inte mindre orolig efter svaret, måste jag säga.

Jag har döpt interpellationen till "Fokus på asylrätten". Tyvärr konstaterar jag att svaret har fokus på harmoniseringen. Jag skulle på nytt vilja lyfta fram att det just är asylrätten det handlar om. Jag skulle också vilja fokusera på varför människor låter sig smugglas.

Ett svar som oroar mig är att statsrådet säger att Sverige gärna ser gemensamma initiativ för att motverka olaglig invandring och försvåra människosmugglarnas verksamhet. Det som händer när man skärper straffen är att flyktingarna blir straffade på kuppen. Det är faktiskt de som blir värst straffade.

Sedan säger statsrådet att vi "samtidigt gjort helt klart att vi inte anser att åtgärder som vidtagits av humanitära skäl ska bestraffas". Det är väldigt bra, men samtidigt är hela resonemanget om harmoniseringen väldigt motsägelsefullt.

EU-parlamentet har röstat emot Frankrikes förslag, vilket jag tycker är mycket glädjande. Jag undrar hur statsrådet ställer sig till det när Sverige ska ta ställning till hur EU-parlamentet har röstat.

Som lite plåster på såren säger man att transportörsansvaret inte ska utkrävas om resenären behöver skydd. Men det har visat sig att vi har väldigt olika syn på vad skydd egentligen är. Det någon anser vara icke skyddsbehov kan jag tycka är mycket skyddskrävande. Där finns olika tolkningar.

Det är ingen idé att vi väntar på något förslag från utredningen eftersom det förhandlas i EU. Utredningens förslag kommer egentligen alldeles för sent. Det allvarligaste är att det ännu återstår en del arbete innan vi kan anta gemensamma regler som innebär just det jag önskar. Det låter konstigt. "En del arbete" låter som om det vore fråga om en liten detalj. Det är just precis *det* som hela frågan handlar om.

Anf. 3 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag tackar också statsrådet Klingvall för svaret. Jag beklagar att de två debatterna har slagits ihop till en, eftersom det kommer att ge statsrådet begränsad tid att svara på varje interpellation.

På min fråga om regeringen är beredd att stoppa det franska förslaget om Anhörigkommittén skulle komma fram till att vi inte ska ha något bötesstraff för transportörer i Sverige, svarar statsrådet att när "Sverige godtog villkoren för deltagande i Schengensamarbetet, förband vi oss att anpassa vår interna lagstiftning till Schengenregelverket". Låt mig som

ett svar till detta påpekande framhålla att Vänsterpartiet i den debatten framförde att Sverige borde förhandla fram ett undantag som gav oss rätt att inte gå utöver det transportörsansvar som vi har i dag. Det ansåg regeringen och riksdagen vara onödigt. Inte något EU-land hade så långt protesterat.

Nu har Frankrike protesterat. När frågan om anslutning blev aktuell gav regeringen tilläggsdirektiv till Anhörigkommittén. Frankrike lade under sitt ordförandeskap fram ett förslag till direktiv om just transportörsansvaret som reglerar de ganska vaga regler som finns i själva Schengenavtalet.

Anhörigkommittén kommer att lägga fram sitt betänkande om transportörsansvaret den 31 juli i år. Jag har en del frågor kring detta. Vad kommer regeringen att säga under tiden när frågan behandlas under ministerrådsmöten och RIF-möten? Har statsrådet framfört att en parlamentarisk utredning arbetar i Sverige och att Sverige i god parlamentarisk ordning måste invänta utredningens förslag? EU-parlamentet har sagt sitt. Men vad säger statsrådet när Frankrike så tydligt framför att man inte tänker bry sig om vad EU-parlamentet säger i frågan? Vad kommer statsrådet att säga på EU-nämndens möte den 18 maj när frågan om transportörsansvaret kommer att behandlas? Kommer statsrådet då att framföra att Sverige kommer att använda sig av sin vetorätt därför att regeringen, som det framgick av svaret, bedömer det franska initiativet utifrån Sveriges humanistiska grundsyn och att 5 000 euro i bötesstraff inte är förenligt med denna grundsyn eftersom det inte stärker asylrätten utan försvagar den? Kommer statsrådet då att framföra att det som kommer att hända är att människosmugglingen kommer att bli ännu mer riskfylld för dem som flyr sina länder? Den har redan blivit dyrare har jag fått veta från säker källa.

Statsrådet säger i sitt svar att hon vill understryka hur viktigt det är med en bred uppslutning i riksdagen bakom asylnpolitiken och utlänningslagstiftningen. Det är bra. Hur förhåller sig det som Anhörigkommittén eventuellt kan komma fram till till EU? Om det blir ett beslut i ministerrådet och Sverige inte lägger in sitt veto, innebär det att vi faktiskt inte bryr oss om vad kommittén säger. Kommitténs förslag blir ett demokratiskt skenspel.

Det franska förslaget är ett minimidirektiv. Det som anges i direktivet är en miniminivå. Det innebär att det står varje nation fritt att lagstifta om ett högre belopp och hårdare sanktioner mot transportörerna. Jag skulle därför vilja veta om regeringen har för avsikt att föreslå att det förs in en särskild skrivning i direktivet om transportörsansvar som förbjuder medlemsstaterna att själva införa strängare straff.

I sitt svar säger statsrådet bl.a. att transportörsansvaret ska bedömas mot bakgrund av vår vilja att bibehålla och stärka asylrätten. Det låter bra. Men jag är oklar över hur statsrådet gör kopplingen mellan transportörsansvaret och en stärkt asylrätt. Transportörsansvaret går faktiskt ut på att förhindra att människor ska kunna utnyttja sin asylrätt, dvs. den som vi vill behålla och stärka. Jag skulle uppskatta om statsrådet kunde ta sig tid att utveckla sin syn på hur transportörsansvaret bidrar till att stärka asylrätten.

Prot. 2000/01:89
30 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 4 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det var många frågor. Jag ska försöka svara på så många jag hinner med.

Till Kerstin-Maria Stalin säger jag följande. I EU och ministerrådet pågår ett omfattande harmoniseringsarbete av asyl- och migrationspolitiken. Det är en mycket liten del i denna stora helhet. Båda debattörerna är väl medvetna om att vi från Sverige driver frågorna om höga miniminivåer i harmoniseringsarbetet, där naturligtvis Sverige med vår humana flyktingpolitik har alla möjligheter att ligga över. Precis som alla andra länder som värnar en human och rättssäker flyktingpolitik kan man utforma sin nationella politik ovanför miniminivåerna. Det som vi strävar efter i harmoniseringsarbetet är att få dessa miniminivåer att bli så höga som möjligt.

Under vårt ordförandeskap kommer samtliga förslag från kommissionen på asylområdet att ligga på bordet. Det är ett mycket stort och omfattande arbete. Det har vi gripit oss an med stor entusiasm.

Frågan om det franska direktivet och transportörsansvaret är egentligen två frågor. Det handlar bl.a. om vårt inträde i Schengen och kraven på att vi ska ha en svensk lagstiftning som är i linje med Schengenkonventionen. Det krav som ställdes på oss i höstas var ju att det saknades en detalj i våra egna regler om transportörsansvar som vi har haft under lång tid, nämligen en ekonomisk sanktion. Därför gavs det tilläggsdirektiv till Anhörigkommittén att titta på kopplingen mellan vår egen utlänningslag och Schengenkonventionen.

Det förslag som utredningen kommer att lägga fram kommer vi självklart att ta som utgångspunkt för det förslag som regeringen så småningom kommer att lägga fram. Hur regeringens förslag kommer att se ut är något som vi bara kan spekulera om i dag. Det har vi inte sett. Detta var kravet för att vi i söndags skulle kunna bli fullvärdiga medlemmar i Schengen.

Det franska direktivförslaget handlar om att harmonisera en minsta maximinivå i den ekonomiska sanktionen. När det gäller det franska direktivförslaget har vi en nationell reservation från svensk sida. Vi kommer naturligtvis inte att släppa den förrän vi har ett acceptabelt förslag att ta ställning till.

Vi har när det gäller det franska förslaget lagt in i diskussionen i EU att flyktingar och andra som beviljas uppehållstillstånd ska undantas. Kan vi nå framgång med våra krav innebär det en uppmjukning av EU:s regler för transportörsansvar. Vi anser också att man enbart ska ställa krav på att upptäcka *uppenbart* förfalskade dokument eller att det är fråga om fullständig avsaknad av dokument.

Vad de sonderingar som pågår i Bryssel kommer att sluta i vet vi inte än. Vi har ännu inte svaret på frågan om detta kommer att tas upp på nästa ministerrådsmöte. Det är för tidigt att säga ännu.

Anf. 5 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag vet att man säger att man vill ha höga miniminivåer, att alla EU-länder ska ha så höga miniminivåer som möjligt. Sverige kan då ställa sig ännu högre.

I och med att vi har gått med i Schengen är det näst intill omöjligt att ändra på miniminivåerna. Schengen har så starka regler, och blotta över-

enskommelsen gör att det är svårt att söka asyl. Det låter så lätt; bara man kommer till gränsen kan man söka asyl. Men det gäller att komma till gränsen och att ha alla papper i ordning.

Jag skulle också vilja höra hur de här kraven på transportörsansvar stämmer med de höga miniminivåerna.

Jag skulle vilja höra statsrådets uppfattning om huruvida man över huvud taget diskuterar varför det är människosmuggling. Säger man bara att det är människosmuggling, eller tar man tag i det och diskuterar det? Det är för många människor det enda sättet att över huvud taget ta sig till ett annat land från det land där de nu inte har skydd.

Dessutom skulle jag vilja ha en liten utläggning om just hur man ser på vad det är som är skyddsbehov.

Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Innan jag kommenterar statsrådets svar, och de delar där det inte blev något svar, vill jag ta upp min tredje fråga i interpellationen.

Att nå enighet om direktivet om massflyktssituationer är, såvitt jag förstår, en prioriterad fråga för det svenska ordförandeskapet. En av de frågor jag har är alltså om regeringen är beredd att föreslå att det i direktivet om massflykt förs in en bestämmelse om att visumkrav och transportörsansvar tillfälligt ska upphävas i en sådan situation, eftersom direktivförslaget om massflykt inte innehåller något sådant förslag.

Det är riktigt, som statsrådet säger i sitt svar till mig, att förutsättningen för en massflyktssituation är att människor når våra gränser. Det håller jag fullständigt med om. Men direktivet innehåller inte något förslag, vad jag vet, om att människor i en konstaterad massflyktssituation måste ta sig hit i plan som har chartrats av EU för en evakuering. Om vi tar det exempel som statsrådet använder sig av i svaret, nämligen konflikten i Kosovo, var det en hel del människor som kom hit på egen hand, dvs. som inte inväntade att EU hade organiserat evakueringen. De har ju fått tillfälliga uppehållstillstånd med stöd av massflyktssituationen. Om det då inte tillförs en skrivning liknande den som jag har föreslagit i massflyktsdirektivet innebär det att både visumkrav och transportörsansvar gäller i sådana situationer. Det innebär att flygbolag, färjebolag och bussbolag som hjälpte flyktingarna från Kosovo att fly skulle åläggas ett bötesstraff på 5 000 euro, eftersom flyktingarna inte fått flyktingstatus utan fått stanna av humanitära skäl.

Jag ställer därför min fråga igen: Är statsrådet beredd att verka för en sådan skrivning i massflyktsdirektivet, med tanke på att alla kanske inte sitter och väntar på att det ska ske en evakuering utan försöker fly och att det redan då kan ha konstaterats en massflyktssituation i EU?

Det här med direktiven är inte så lätt. Det är bra att vi har minimidirektiv, men ibland kan de slå fel. Statsrådet sade att miniminivåerna ska vara så höga som möjligt. Det skulle man kunna tolka så att statsrådet har för avsikt att verka för att miniminivån på bötesstraffet ska bli så hög som möjligt. Det var det jag skulle vilja veta lite grann om. Är Sverige berett att verka för att miniminivåerna i just detta direktiv ska bli så låga som möjligt och att man inte ska få ha några andra sanktioner?

Statsrådet sade också att flyktingar och andra som beviljas uppehållstillstånd ska undantas. Men jag har nog inte uppfattat debatten så hitintills, utan det är de som beviljas flyktingstatus som skulle kunna undan-

tas, där flygbolagen skulle få tillbaka sina pengar. Jag skulle vilja ha ett klargörande i den frågan.

Sedan handlar det om att transportörerna ska kontrollera passagerarna. Det är klart att det kommer att bli en diskriminering. Hur ska transportörerna veta det? Det har redan visat sig i artiklar i medier att redan i dag har människor med annan hudfärg diskriminerats, t.ex. vid färjelägen osv. Det är självklart att det kommer att bli så. Är bötesstraffen så höga som de är kommer man inte att våga ta någon risk. Det är självklart också så att de amerikaner som söker politisk asyl i Sverige i dag har haft lättare att komma med flygplanen till Sverige än vad de skulle ha haft om de kommit från ett annat land.

Det står också i direktivet att transportörerna ska se till att ta hand om de personer som inte ska få stanna här om de inte kan skickas tillbaka på en gång. Jag vet inte hur det ska ske – det har jag inte lyckats få svar på hittills – om det ska vara flygbolagsförvarslokaler eller hur det ska se ut. Jag såg att man i Kalmar hade byggt några sådana här burar.

Anf. 7 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Till Kerstin-Maria Stalin vill jag säga att Schengen är en väldigt liten del i samarbetet. De andra delarna när det gäller samarbetet på det asyl- och migrationspolitiska området är oerhört mycket större.

Ser vi då till hur verkligheten är, är det så att samtliga Schengenländer har transportörsansvar och samtliga Schengenländer utom Sverige har en ekonomisk sanktion i sitt transportörsansvar. Det land som ligger längst bort och som har de absolut högsta sanktionerna är Storbritannien. Storbritannien toppar i dag statistiken när det gäller antal asylsökande. Man har gått om Tyskland och har nu uppemot 100 000 asylsökande per år.

Det handlar om att sätta in den här effekten av den ekonomiska sanktionen i sitt sammanhang. Då är det uppenbart att det har varit en mycket stark ökning av antalet asylsökande till Schengenländerna de senaste åren. Vi räknar också själva med ett ökat antal asylsökande efter att vi nu har blivit fullvärdiga medlemmar i Schengen fr.o.m. i söndags.

Jag har den här veckan besökt västra Balkan, Förbundsrepubliken Jugoslavien och Bosnien-Hercegovina. Jag kan konstatera att det är en mycket stor inströmning av invandrare till våra Schengenländer. Väldigt många kommer via västra Balkan. De flyger in till de här länderna och fortsätter sedan oftast på landsväg vidare in i våra länder. Väldigt många kommer för att söka jobb och få ett annat, bättre liv. Det finns naturligtvis också bland dessa de som söker skydd undan förföljelse. Det är fullt legitima skäl för dem, men det är inte skäl för att få asyl, och de uppfyller inte några av våra krav på andra skyddsbehov. Kerstin-Maria Stalin frågade också om det. När vi talar om skyddsbehov talar vi självfallet om asyl, om skydd enligt Genèvekonventionen och om andra skyddsbehov som vi har väldigt tydligt i vår svenska lagstiftning.

När det gäller Ulla Hoffmanns frågor om direktivet om tillfälligt skydd är det ju inte aktuellt att göra en koppling till visum. Det här handlar om akuta kriser, om massevakueringar och om att hitta former för att kunna ge människor skydd i väldigt akuta situationer. Visum är ju till för kortvariga besök i vårt land och i andra länder, inte för att lösa skyddsbehov vare sig de är långsiktiga eller kortsiktiga.

När det sedan gäller Ulla Hoffmanns frågor hur vi ska kunna utforma det här transportörsansvaret i vår egen lagstiftning har vi självklart ett utrymme för att göra det. Den diskussion som pågår med anledning av det franska direktivet är en sorts minsta maximistraff. När vi talar om undantag handlar det dels om undantag för dem som får uppehållstillstånd därför att de är rent skyddsbehövande, dels om dem som får uppehållstillstånd av andra skäl, därför att de helt enkelt söker asyl.

Ingen diskriminering – jag återkommer till det.

Anf. 8 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag kan inte påstå att jag håller med statsrådet om att Schengen är en liten del, för på något sätt är det ju det som omfattar precis allt – det är ju det som det handlar om. Schengen är absolut ett mycket stort ingrepp i hela vår flyktingpolitik.

Sedan vill jag ta upp frågan om skydd, t.ex. Vi svänger oss med olika ord här: skydd, skyddsbehov, humanistisk grundsyn, osv., där det finns så många olika tolkningar. Där skulle jag vilja att man stramade upp lite, så att vi verkligen vet att vi talar om samma saker och att det även finns andra definitioner av skydd än den som finns i lagstiftningen. Det finns andra definitioner av humanitet. Vi vet att ”humanitet” är ett juridiskt begrepp som inte alls är detsamma som det man använder i dagligt tal.

Jag fick inget svar på min fråga om man diskuterar varför det sker smuggling.

Sedan skulle jag igen vilja påpeka att majoriteten i EU-parlamentet har röstat emot Frankrikes förslag om transportörsansvar och vad det innebär. Jag skulle vilja ha ännu en utläggning om hur Sverige ställer sig till just det som EU-parlamentet har gjort.

Anf. 9 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag ska noggrant läsa vad vi har sagt i denna debatt, för det kan hända att det har insmugit sig ett svar till mig någonstans som jag inte har uppfattat.

Vad gäller t.ex. upphävandet av transportörsansvaret och visumtvången under en massflyktssituation är det riktigt att visum är till för att man ska kunna komma och besöka sina släktingar, men det går inte att förneka att vi använde oss av visuminstrumentet när det gäller krisen i Jugoslavien. Vi hade inget visumtvång gentemot Kroatien, men vi införde det därför att flyktingarna tog vägen över Bosnien och Kroatien till Sverige.

Jag undrar om statsrådet kan tänka sig att verka för att i massflyktsdirektivet se till att transportörsansvaret tillfälligt upphävs, så att man har möjlighet att ta sig fram med de transportmedel som finns och inte behöver vänta på att EU har organiserat sig. Jag har inte fått något svar på det. Det skulle jag väldigt gärna vilja ha.

Sedan gäller det frågan om den kommitté jag sitter i – Anhörigkommittén – och de direktiv som vi har fått. Vi har ännu inte lyckats få några svar vad beträffar transportörsansvaret när det gäller om denna kommitté har något inflytande. Nu säger statsrådet att vi ska invänta betänkandet som kommittén lägger fram. Om nu EU:s ministerråd fattar ett beslut i denna fråga måste det betyda att Sverige ska använda sin vetorätt, så att

statsrådet ska kunna vända sig till denna kommitté eller till riksdagen för att fråga vad vi tycker om flyktingpolitiken och transportörsansvaret.

Jag skulle därför vilja veta om statsrådet är beredd att i ett sådant läge använda vetot.

Sedan har jag inte fått svar på frågan om vilken koppling statsrådet gör mellan transportörsansvaret och att vi vill bibehålla och stärka asylrätten. När jag har gått igenom svaret återkommer jag kanske i fler interpellationer i denna fråga.

Anf. 10 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin säger att Schengensamarbetet är ett väldigt stort ingrepp. Jag tycker faktiskt att vi måste vända på den diskussionen och se att Schengensamarbetet är någonting oerhört positivt. Det handlar om en ökad rörlighet inte bara för oss EU-medborgare. Vi har rivit gränserna mellan våra länder. Det handlar också om en ökad rörlighet för alla dem som finns här hos oss med sina uppehållstillstånd, som nu har möjlighet att resa fritt i Schengenområdet.

Det innebär också en helt förändrad situation för dem som finns utanför Schengenområdet och som vill komma hit, hälsa på släkt och vänner och göra affärer. De behöver numera bara söka visum till ett land, och sedan kan de röra sig fritt med detta visum.

Det här är en stor positiv förändring i ett fördjupat Europasamarbete – i ett samarbete som handlar om att vi människor kommer närmare varandra samtidigt som vi måste arbeta vidare med att harmonisera en stark asylrätt med höga nivåer därför att människor alltid ska kunna ha rätt att söka asyl vid EU:s gräns.

Skyddsbehovet är det avgörande. Här vill jag när det gäller Kerstin-Maria Stalin naturligtvis hänvisa till vår svenska lagstiftning, som ju väldigt tydligt uttrycker vilka kraven är för att man ska få stanna i Sverige när man söker skydd undan förföljelse. Sverige är också internationellt en kraft när vi talar för en human och rättssäker flyktingpolitik.

När det gäller EU-parlamentet, Kerstin-Maria Stalin, vill jag säga att det självklart är en väldigt viktig opinionsyttring som där har uttryckts. Sedan vet jag att det finns olika skäl för parlamentarikernas ställningstaganden, men det är helt klart en viktig opinionsyttring. Som jag har sagt tidigare arbetar vi nu för att se om vi kan komma fram med ett förslag som är acceptabelt från svensk sida, men vi är inte där ännu. Än så länge finns vår reservation när det gäller transportörsansvaret.

Självklart ska vi samråda med riksdagen innan vi går vidare i denna fråga. Det ingår ju i EU-samarbetet. Regeringen samråder med riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 11 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta så att asylansökningar från kvinnor som är förföljda på grund av sitt kön behandlas rättvist.

Kerstin-Maria Stalin anser att Migrationsverket och Utlänningsnämnden sällan tar hänsyn till asylskäl åberopade av kvinnor och att den nya s.k. könsbestämmelsen i utlänningslagen inte haft någon nämnvärd effekt eftersom det i praxis endast är risk för könsstympning som har räckt för att få flyktingstatus eller uppehållstillstånd som skyddsbehövande.

Med begreppet asyl avses i utlänningslagen uppehållstillstånd som beviljas en utlänning därför att hon eller han är flykting enligt 1951 års Genèvekonvention. Genom de ändringar i utlänningslagstiftningen som trädde i kraft 1997 gavs bl.a. de personer som på grund av sitt kön eller homosexualitet känner en välgrundad fruktan för förföljelse en särskild skyddsregel, och dessa personer kan beviljas uppehållstillstånd som s.k. skyddsbehövande i övrigt. Uppehållstillstånd kan även beviljas av humanitära skäl.

Jag tror, i motsats till Kerstin-Maria Stalins uppfattning, att den nya skyddsregeln i hög grad bidragit till att i Sverige uppmärksamma situationen för särskilt de utsatta kvinnorna men också de homosexuella som i vårt land söker skydd undan förföljelse. Ser man lagändringarna som genomfördes 1997 som en helhet har kvinnor fått ett starkare skydd. Tidigare beviljades personer som riskerade allvarligt straff eller förföljelse på grund av sin könstillhörighet uppehållstillstånd av främst humanitära skäl.

Jag vill här särskilt poängtera att när det finns grund för att bevilja en person flyktingstatus är det den möjligheten som i första hand ska användas. En kränkning i form av våldtäkt kan ju mycket väl vara ett led i t.ex. ett politiskt eller religiöst förtryck.

Migrationsverket har tillsammans med Utlänningsnämnden, på regeringens uppdrag, den 6 februari 2001 överlämnat en redogörelse för vilka tillståndsgrunder som faktiskt tillämpats för asylsökande kvinnor sedan 1997.

Statistik från åren 1997–2000 visar att av de drygt 12 500 kvinnor som beviljats uppehållstillstånd som flyktingar, skyddsbehövande i övrigt eller av humanitära skäl endast 29 kvinnor beviljats tillstånd med stöd av könsbestämmelsen. Bland de drygt 2 500 kvinnor som erhållit uppehållstillstånd med stöd av flykting- eller tortyrbestämmelsen finns det med säkerhet kvinnor som åberopat könsbestämmelsen, men faktiskt fått ett starkare skydd.

Migrationsverkets och Utlänningsnämndens undersökning visar att kvinnor endast i begränsad omfattning åberopar förföljelse på grund av kön.

Resultatet av Migrationsverkets och Utlänningsnämndens undersökning ger enligt min mening inte stöd för uppfattningen att hänsyn sällan tas till skäl åberopade av kvinnor där de uppger att de fruktar för sitt liv därför att de förföljs på grund av sitt kön. Inte heller ger undersökningen stöd för att asylansökningar från kvinnor skulle behandlas orättvist.

*Svar på
interpellationer*

För att kunna uppmärksamma kvinnors behov av skydd bättre är det viktigt att utbilda den personal som genomför asylutredningar. Asylutredningar som t.ex. rör kvinnor som utsatts för våldtäkter är ofta mycket komplicerade.

I syfte att ytterligare stärka skyddet för kvinnliga skyddsökande har regeringen givit Migrationsverket i uppdrag att dels utarbeta riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre ska uppmärksammas, dels sprida kunskap om dessa riktlinjer bland berörd personal. Samtidigt fortsätter kompetens- och metodutvecklingen på våra utlänningsmyndigheter.

Faktum kvarstår att den särskilda könsbestämmelsen använts i endast ett fåtal fall. När det gäller kvinnor har, precis som Kerstin-Maria Stalin påpekat, den främst kommit att tillämpas för flickor som löpt risk för könsstympning. Eftersom praxis numera är att könsstympning snarare bedöms som tortyr och omänsklig behandling talar mycket för att könsbestämmelsen kommer att användas i än mindre utsträckning i framtiden.

Frågan är om särbestämmelsen om förföljelse på grund av kön och homosexualitet i utlänningslagen längre behövs. FN:s flyktingkommissariat, som har det internationella samfundets mandat att värna asylrätten, och flera andra länder anser att flyktingstatus kan ges till personer som riskerar förföljelse på grund av kön. De globala konsultationer om asylrätten som leds av FN:s flyktingkommissariat under året ska även behandla frågan om könsrelaterad förföljelse. Senare i år kommer flera direktivförslag på asylområdet att presenteras inom EU där frågan aktualiseras.

Det finns, mot den bakgrunden, anledning att se närmare på gällande skyddsregler och deras tillämpning. Jag kommer, såväl nationellt som internationellt inom FN och EU, att verka för att personer som utsatts för könsrelaterad förföljelse ges ett starkt skydd och att olika former av förföljelse jämställs.

Anf. 12 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Tack så mycket för svaret! Jag börjar med att kommentera att det står att "Kerstin-Maria Stalin anser". Det här är ingenting som jag har hittat på alldeles själv. Det som jag har skrivit i den här interpellationen utgår från det som statsvetaren Maria Bexelius visar i en rapport om kvinnor på flykt, en analys om svensk asylopolitik ur ett genusperspektiv. Så det här är ingenting som jag har hittat på. Till detta kan man lägga Migrationsverkets och Utlänningsnämndens egen redogörelse. Där säger man visserligen inte att man har gjort en orättvis behandling, men man talar ändå om att det är väldigt få som använder sig av den här möjligheten att söka asyl på grund av kön.

Sedan säger statsrådet att hon tror, i motsats till mig, att det är på ett annat sätt. Så det är väldigt mycket tyckande i det här svaret.

Det måste ändå vara någonting som är tokigt. När det gäller de kvinnor som Maria Bexelius från Uppsala har studerat var det 80 asylärenden. Av dessa kvinnor har endast tre kvinnor fått asyl. Så någonting är konstigt. Det är någonting som inte stämmer.

Migrationsverkets och Utlänningsnämndens undersökning visar ju att kvinnor endast i begränsad omfattning åberopar förföljelse på grund av kön. Då kan man ju undra varför. Vet de inte om att de kan söka med den här bestämmelsen som grund, eller varför gör de inte det?

Sedan får jag veta i svaret att frågan är om särbestämmelsen om förföljelse på grund av kön och homosexualitet i utlänningslagen längre behövs. "Hjälp" har jag skrivit här i kanten. Just det faktum att kvinnor inte söker med stöd av den här bestämmelsen får man absolut inte ta till intäkt för att den här bestämmelsen inte behövs. Den behövs i allra högsta grad. Tack och lov säger statsrådet i slutet av svaret att det finns anledning att se närmare på gällande skyddsregler och deras tillämpning och att hon kommer att verka för att personer som utsätts för könsrelaterad förföljelse ges ett starkt skydd. Dessa två saker motsäger alltså varandra. Jag hoppas verkligen att det inte ens blir tal om att de här särbestämmelserna inte behövs.

Jag ställde ungefär samma interpellation för ett år sedan och fick då svaret att Migrationsverket – det hette Invandrarverket på den tiden – hade fått i uppdrag att utarbeta riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre skulle uppmärksammas och att man ämnade att utbilda personal i den här svåra frågan. Nu har det gått ett år. Då kan jag fråga: Hur har det gått med den här utbildningen, och hur framskrider den här kompetens- och metodutvecklingen?

Anf. 13 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! När paragrafen om förföljelse på grund av kön eller homosexualitet diskuterades i riksdagen och på andra ställen hävdades det att eftersom man inte kunde betrakta kvinnor som en särskild grupp skulle inte kvinnor kunna falla under Genèvekonventionens skydd. Det fanns då de, däribland jag, som hävdade att kvinnor vid vissa tillfällen kan vara en särskild grupp. T.ex. är kvinnor som vägrar att bära slöja en särskild grupp, och kvinnor som är ensamstående och inte har något skydd av manliga släktingar är en särskild grupp.

Det intressanta är att man i Kanada nu har fattat ett beslut om en prostituerad kvinna från Thailand. Hon har fått asyl i Kanada av flyktingkäl. Hon har nämligen en skuld till hallickarna som de kommer att utkräva av henne, och de har hotat och förföljt hennes familj i Thailand. Det är ett beslut som jag tycker att Sverige ska titta på.

Vi har under ett par års tid nu motionerat om att man ska utvidga tolkningen av Genèvekonventionen till att omfatta även förföljelse på grund av homosexualitet. Och vi anser t.ex. att det faktum att en kvinna vägrar att bära slöja är en politisk handling därför att hon bryter mot samhällets uppfattning om hur en kvinna ska bete sig.

Att ha förföljelse på grund av kön, t.ex., i en särskild paragraf är diskriminerande anser Vänsterpartiet, därför att det blir sämre villkor, t.ex. när det gäller det här med resedokument och familjeåterförening. Vi har därför bett CEDAW att granska om Sverige bryter mot FN-konventionen om avskaffande av all diskriminering av kvinnor.

Det är ju precis som statsrådet säger. Kvinnor har ett starkare skydd med stöd av Genèvekonventionen. Därför säger jag till Kerstin-Maria Stalin att jag väldigt gärna skulle vilja avskaffa den här särbestämmelsen om det innebär att vi därmed också vidgar tolkningen av Genèvekonventionen. Därför är det glädjande, tycker jag, att statsrådet i det här svaret säger att man nu har tagit till sig det här synsättet att man eventuellt kan tänka sig att i Sverige vidga tolkningen av Genèvekonventionen till att

omfatta också förföljelse på grund av kön. Det är ju någonting annat än förföljelse av kvinnor. Det blir ett annat perspektiv.

Under tiden tycker jag att det är viktigt att vi ser till att våra invandringsmyndigheter också tar till sig det här synsättet. Och då är det klart att den här utbildningen är väldigt viktig.

Men vi har ju haft två fall av uppskjuten invandringsprövning. Det gäller kvinnor från Iran som har gifts bort i arrangerade äktenskap. Det har inte räckt med den misshandel som de har varit utsatta för, men Utlänningsnämnden har konstaterat att de inte kan skickas tillbaka just därför att situationen för kvinnor i Iran är sådan som den är. Vi har fällts av tortyrkommissionen en gång till. Den här gången gällde det också en kvinna från Iran i ungefär samma situation. Situationen i Iran är sådan att hon inte kan skickas tillbaka.

Men om de här signalerna inte går fram till invandringsmyndigheterna kommer ju t.ex. iranska kvinnor i Sverige som sammanbor med svenska män att skickas tillbaka. Om de skickas tillbaka till Iran kommer de att stenas till döds därför att de anses ha varit otrogna.

Jag hoppas att de tankar som finns om att vi ska vidga tolkningen av Genèvekonventionen också når fram till Migrationsverket och Utlänningsnämnden vad gäller kvinnor.

Anf. 14 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin hänvisar till den här utredningen, som är gjord av en kvinna som heter Maria Bexelius.

Jag har också i mitt svar hänvisat till den rapport som Migrationsverket har lämnat på regeringens uppdrag. Det som är intressant att konstatera är ändå att kvinnor får skydd. Väldigt många av de kvinnor som har sökt skydd har också fått skydd, men väldigt få har fått det enligt den här särskilda skyddsgrunden. Sedan har väldigt få åberopat förföljelse på grund av kön.

Om vi tittar på den statistik som finns ser vi att kvinnor anför sådana skäl i 2 % av ärendena hos Migrationsverket och i 8 % av Utlänningsnämndens ärenden. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det här är någonting som är väldigt svårt för många kvinnor att tala och berätta om. Det här är i så fall någonting som man sparar till allra sist i en utredning. Det här är någonting som för många är oerhört känslomässigt svårt att berätta om. Man vill i det längsta förtiga händelser som handlar om sexuella övergrepp t.ex. Därför är det väldigt viktigt att vi utvecklar förhållningssättet.

I april kommer nästa rapport från Migrationsverket som regeringen har beställt, nämligen riktlinjer för hur en utredning ska gå till när det gäller kvinnors asylskäl. Naturligtvis handlar det då också om att följa upp dessa riktlinjer med kunskaps- och kompetensutveckling hos personalen och en ökad lyhördhet för kvinnor i en så här utsatt situation.

Sedan kommer vi till den kanske mer intressanta frågan: Vad ska man egentligen dra för slutsatser av de erfarenheter vi nu har av de förändringar som gjordes i utlänningslagstiftningen 1997? Man sade då, bl.a. i många länder inom EU, att man inte var beredd att anse att kvinnor skulle betraktas som en samhällsgrupp. Men sedan 1997 har mycket hänt, och det är nu flera länder som i varje fall under vissa omständigheter gör en vidare tolkning av Genèvekonventionen. Ulla Hoffmann

nämnde Kanada, men det finns ytterligare länder, exempelvis Australien och Irland.

Det här är en diskussion som nu pågår. EU-kommissionen kommer senare i år att presentera sitt direktivförslag när det gäller flyktingstatus och också när det gäller andra skyddsgrunder. Under året pågår också det arbete som FN:s flyktingkommissariat har initierat om de globala konsultationerna. Det är alltså en intressant internationell och även europeisk diskussion på gång. Dessutom har vi våra egna svenska erfarenheter av hur lagstiftningen har fungerat fram till nu. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi deltar i den här diskussionen på ett konstruktivt sätt.

Anf. 15 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Nu låter det som om Ulla Hoffmann och jag har väldigt olika åsikter om detta med särbestämmelserna. Man kan visst avskaffa dem, men inte just nu och inte på grund av att det är så få som har använt sig av dem. Det är det jag vänder mig emot. Man är tvungen att kolla upp det här bättre. Naturligtvis är jag också för en vidgad tolkning av Genèvekonventionen – absolut! Men vi kan inte avskaffa en särbestämelse på grund av att man inte använder sig av den. Det kan ju finnas många skäl till att man inte har gjort det.

Sedan ser jag fram emot den rapport från Migrationsverket som ska komma i april. Till syvende och sist är det ändå någonting som är tokigt när det av de 80 asylärenden som forskaren Maria Bexelius har studerat bara är tre som ansetts ha flyktingstatus. Då är det någonting i bedömningen som klickar. Den här utbildningen och kompetensutvecklingen av personal på Migrationsverket och Utlänningsnämnden är alltså oerhört viktig.

Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Till Kerstin-Maria Stalin vill jag säga att vi självklart inte kommer att avskaffa någonting eller göra några förändringar utan att det är grundligt berett och genomtänkt. Men jag tycker att det är dags att vi nu ser närmare på gällande regler.

Anf. 17 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin sade att vi inte är oense. Nej, det är vi säkert inte. Men faktum är att vi har drivit frågan om en vidgad tolkning av Genèvekonventionen. Vi var alltså egentligen emot att man införde den här särbestämmelsen, eftersom Genèvekonventionen ger ett starkare skydd. Därför tycker vi självklart att det är jättebra att statsrådet nu tar upp frågan och säger att vi i varje fall ska diskutera det här.

Eftersom könsstämpning nu också bedöms som tortyr och omänsklig behandling finns det möjligheter. Om man inte använder sig av den här paragrafen utan i stället kan få en vidgad tolkning tycker jag att det är alldeles utomordentligt.

Anledningen till att jag nämnde Kanada var just att beslutet om den prostituerade kvinnan från Thailand är unikt. Jag sitter ju i en kommitté där vi bl.a. ska titta på människohandel för sexuella ändamål, och då måste vi förstås fundera på och ta in rättsfall och se hur de ska påverka. Den här kvinnan tillhör en särskild grupp och faller därför under Genèvekonventionen.

Prot. 2000/01:89
30 mars

Svar på
interpellationer

Jag skulle vilja lyfta fram att utlänningslagens 3 kap. 3 § punkt 3 faktiskt också handlar om homosexualitet, om den som blir förföljd ”på grund av sitt kön eller homosexualitet”. Det är viktigt att se till att den förföljelsen följer med när man vidgar Genèvekonventionen så att även förföljelse mot homosexuella faller under den vidgade tolkningen.

Anf. 18 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Tack så mycket för att jag fick ordet fast jag inte var uppmärksam. Statsrådets tal gick så fort.

Jag vill bara påpeka en sak. När ministern pratar om asyl på grund av kön handlar det om biologiska saker, t.ex. könsstympning och våldtäkt, som kan medföra skyddsbehov. Men det finns också annat, vilket Ulla har berört, t.ex. tvångsgifte eller att man vanhedras av familjen. Vi måste tänka på att ta med alla bevekelsegrunderna.

Anf. 19 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag tycker att detta är en angelägen fråga, som vi har diskuterat många gånger här i kammaren och som nu är föremål för en ny diskussion. Jag tycker, som jag sagt i mina tidigare inlägg, att det finns all anledning att nu med kraft delta i den diskussion som pågår både i Europa och också internationellt. Jag är beredd att se närmare på gällande regler.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2000/01:328 om värn för äldre

Anf. 20 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Tullia von Sydow har frågat mig om jag avser att ta lämpliga initiativ för uppbyggande av ett centralt kompetenscentrum för frågor om övergrepp mot äldre.

Övergrepp mot äldre är ett relativt outforskat område i Sverige. Jag håller dock med Tullia von Sydow om att vi inte kan blunda för att dessa problem finns i vårt land. Även om det är svårt att kartlägga utbredningen av övergrepp mot äldre är det viktigt att förekomsten i ökad omfattning uppmärksammas och utforskas. Detta är en förutsättning för att lämpliga förebyggande åtgärder ska kunna vidtas.

Under 1990-talet uppdagades brister inom äldreomsorgen i form av vanvård och övergrepp. Detta ledde till att regeringen i samband med den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken införde en ny bestämmelse i socialtjänstlagen, den s.k. lex Sarah (71 a § SoL). Alla som är verksamma inom omsorgen för äldre och funktionshindrade ska därigenom vaka över att enskilda människor får god omvårdnad och trygga levnadsförhållanden. Missförhållanden ska anmälas till socialnämnden.

Regeringen har i samband med den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken (prop. 1997/98:113) genomfört satsningar på ett stort antal områden inom äldrepolitiken. Bl.a. har Brottsoffermyndigheten fått stimulansbidrag för att genomföra en undersökning som syftar till att öka

kunskapen om våld mot äldre. Projektet kommer att redovisas under hösten 2001.

Jag tror även att många av de övriga åtgärderna i samband med handlingsplanen för äldrepolitiken kan vara viktiga för att indirekt förebygga förekomsten av övergrepp mot äldre. Nämnas kan t.ex. tillägget i socialtjänstlagen angående fortlöpande kvalitetssäkring (7 a §) och satsningen på fortbildning av arbetsledare och biståndshandläggare inom äldreomsorgen.

Stimulansbidrag utgår även till 21 försöksverksamheter där man bedriver uppsökande verksamhet bland äldre personer. Genom den uppsökande verksamheten kan behov och problem upptäckas hos den del av den äldre befolkningen som inte har kommunal äldreomsorg.

Den omsorg som utförs av familj och närstående är mycket omfattande och har sannolikt ökat i betydelse under senare år. Stödet till anhöriga utvecklas nu i samtliga kommuner, till följd av satsningar i samband med handlingsplanen. Detta kan också ses som en viktig åtgärd för att förebygga en del av de övergrepp där en närstående är förövaren.

Som tidigare nämnts anser jag att det är av stor vikt att de problem som Tullia von Sydow tar upp synliggörs, precis som problemen rörande kvinno- och barnmisshandel synliggjordes på 60- och 70-talen. Erfarenheter visar att när så har skett har många, både förövare och utsatta, vågat ta kontakt och be om hjälp.

Den modell som utvecklats i Norge för att förebygga övergrepp mot äldre, som Tullia von Sydow redogör för i interpellationen, är intressant. Jag kommer att noga följa utvecklingen inom detta område, bl.a. genom uppföljningar av anmälningsplikten inom äldreomsorgen och de övriga satsningar som genomförts i samband med den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken.

Anf. 21 TULLIA VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret på den här interpellationen. Norrmännen ligger ofta före oss när det gäller sociala initiativ, och jag tycker att det finns all anledning att fånga upp de här norska initiativen i frågor om vilka vi inte bara har på känn utan faktiskt också vet att de rör även oss. Vi skulle ju kunna spara mycket tid och pengar på att lära av varandra.

Jag är lite förvånad över att vi inte har kommit till skott mycket tidigare. Jag har erfarit att den norska socialministern redan i början av 90-talet tog ett initiativ i den här frågan. Man anordnade ett möte i Europarådet om våld i familjen. Man konstaterade där att detta problem inte är synliggjort. Man menade alltså att man måste gripa sig an detta mer, och även forska.

Det här ledde till att man skrev en omfattande rapport som kom 1994 och som heter *Övergrepp mot äldre*. Där går man igenom de olika nordiska länderna och gör en ordentlig genomgång av hur det ser ut. Man har även gjort det här i Sverige, och resultatet var ett långt förslag med en åtgärdslista om vad vi i Sverige borde göra. När man läser förslagen i listan får man helt klart för sig att de här problemen var väldigt synliggjorda redan 1994. Man hade vissa råd till Socialstyrelsen, Socialdepartementet, Kommunförbundet och Landstingsförbundet om hur de borde gå till väga för att ta tag i det här.

Prot. 2000/01:89
30 mars

Svar på
interpellationer

Jag förstår ju att det 1994 kanske inte var läge att engagera sig så mycket i den här frågan. Vi hade mycket annat att tänka på. Men nu har det faktiskt gått sju år sedan dess, och nu tycker jag att det vore läge att ta upp det här.

Socialministern talar om lex Sara. Men där har vi redan kunnat konstatera att man har väldigt svårt att fånga upp de här missförhållandena. Antalet anmälningar har hittills varit väldigt litet. Däremot kommer Brottsoffermyndighetens undersökning att bli oerhört viktig. Där har jag erfarit att man kommer att göra intervjuer i kommuner av personal som arbetar med äldre och av organisationer osv. Det skulle vara väldigt bra om man redan nu kunde fundera på hur vi ska ta tag i det här när vi nu får konkreta svenska svar på hur det ser ut i dag.

Jag återkommer när jag har fått höra socialministerns kommentarer.

Anf. 22 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Det är säkert alldeles rätt att norrmännen på somliga områden har tagit initiativ långt före oss. Men av det får man inte dra slutsatsen att det inte har hänt någonting sedan 1994, då en särskild expertgrupp på regeringens och Socialstyrelsens uppdrag gjorde motsvarande utredning i Sverige som den som gjordes i Norge. Det har ändå hänt en hel del för att endera åtgärda de indirekta orsakerna till våld eller se till att vi har bättre information.

När det gäller lex Sara är det ganska viktigt att konstatera att Socialstyrelsen gav ut nya riktlinjer, nya anvisningar, för hur man ska hantera denna lagstiftning som gäller från den 1 juli förra året. Där finns det anvisningar om anmälningsskyldighet. Det är ganska viktigt att komma i håg att dessa anvisningar ännu inte kan utvärderas. Vi vet inte hur det här fungerar i praktiken. Socialstyrelsen tror att det här har lett fram till att man arbetar mer metodiskt inom omsorgerna både i kommuner och hos privata vårdgivare med system för att förebygga sådana här situationer, förebygga vanvård. Tillsammans med personalen utvecklar man bättre system.

Lagstiftningens framgång kan alltså inte bara mätas med utgångspunkt i hur många anmälningar som faktiskt har skett. Man får också titta på vilken roll den har fått när man har gått igenom arbetsförhållandena. Det finns all anledning att utvärdera hur lex Sara har fungerat. Det ska också göras när de nya anvisningarna har varit i bruk under något längre tid.

Så får vi möjlighet att också diskutera om det krävs ytterligare initiativ och ytterligare redskap, sådana som har provats i Norge, när vi får Brottsoffermyndighetens rapport som kommer till hösten. Då får vi anledning att diskutera detta. Därför är jag noga med att egentligen inte svara riktigt konkret på frågan om vi ska införa någon institution motsvarande den i Norge. Jag tycker att vi ska diskutera det när vi får en bättre kunskap i anslutning till att Brottsoffermyndigheten redovisar sitt material.

Jag ska också påpeka en annan sak som kan vara ganska viktig. Det är att detta inte enbart är en nationell diskussion. Nästa år genomförs ju FN:s andra världsförsamling kring äldrefrågor. Den hålls i Madrid 2002. I förberedelsearbetet för detta har det, delvis på svenskt initiativ, uppdragits åt FN-sekretariatet att lämna en rapport just kring frågan om våld

mot äldre. Det ska alltså vara med i det här arbetet, i den diskussion som ska ske i Madrid på FN:s världsförsamling nästa år. Det är viktigt. Då får vi också en internationell debatt kring frågeställningen.

En internationell debatt är viktig. Det är också viktigt att vi själva skapar ökad kunskap. Jag menar att vi också bör få möjlighet att diskutera vilka nya instrument som kan behövas för att vi ska känna oss säkra här i Sverige. Den möjligheten får vi när vi kan ta ställning till Brottsbrottsmyndighetens rapport som kommer i höst.

Anf. 23 TULLIA VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag tycker att det låter väldigt spännande att man kommer att diskutera det här internationellt. Man önskar att det kunde ha skett för längesedan. Jag var i USA för 20 år sedan och kom då i kontakt med den här frågan. Jag blev naturligtvis väldigt upprörd och tänkte: Kan sådant verkligen hända? Jag började fundera över hur vi har det i Sverige. Nej, i Sverige kan ju inte sådant förekomma. Vi svenskar är ju alldeles för upplysta och har kommit så långt att vi vet att man inte ska bära sig illa åt mot gamla heller. Redan då hade vi ju klart för oss att man inte får våldföra sig på barn.

Jag tycker alltså att det är viktigt att man förbereder hur man ska agera i denna fråga. Det som jag har lärt mig under studiebesök i Norge, där jag har diskuterat med representanter för tre bydelar i Oslo, är att detta inte är enkla frågor. Det som man har konstaterat där är att man får närma sig problematiken med mycket stor varsamhet. Det gäller alltså att man går ut och skaffar sig metoder för att kunna tränga in i detta och att man också informerar personal, anhöriga och allmänheten. Här gäller det ju precis som i fråga om barnmisshandel att man får en allmän känsla hos allmänheten att sådant kan ske men att det inte får ske. Jag tror att vi, precis som jag själv gjorde för 20 år sedan, blundar för dessa frågor och inte tror att det kan hända.

Jag har tagit upp detta därför att jag tycker att det inte har observerats tillräckligt och att vi måste ta tag i det.

Jag tycker att det är en politisk fråga att vi griper oss an värdet av äldre, därför att vi har varit så väldigt fokuserade på vården, omsorgen och utbyggnaden av den. Vi har inte velat se dessa dolda missförhållanden. Därför skulle jag vilja att vi inte väntar för länge utan tar ett initiativ ganska snart så att man, som jag sade tidigare, i höst när denna rapport från Brottsbrottsmyndigheten kommer står klar, så att man inte ska börja då, eftersom det då tar två tre år till.

Anf. 24 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Tullia von Sydow sätter fingret på det som uppenbart är ett problem när det gäller äldrepolitiken.

Vi har tillsatt en äldreberedning för att förbereda det svenska samhället för alla de förändringar som följer av den förändrade befolkningsammansättningen. Andelen äldre blir större. Äldreberedningen har lång tid på sig med sitt arbete och ska redovisa de krav på omställning av det svenska samhället som krävs för att vi ska garantera alla äldre och oss själva en trygg ålderdom.

Prot. 2000/01:89
30 mars

Svar på
interpellationer

Men det som sällan uppmärksammas är det problem som Tullia von Sydow tar upp och som är ett alldeles särskilt problem och som man inte bara kan hänvisa till allt annat som sker när det gäller att klara en bättre omsorg, att klara en bättre vård och att klara den ekonomiska tryggheten, utan här finns mer komplicerade problem som man måste diskutera för sig. Så vi är alldeles överens om att vi inte kan vänta på Äldreberedningens slutrapport innan vi gör någonting. Vi kan inte heller bara avvakta. Och jag har varit noga med att formulera svaret på det sättet att jag säger att det som har skett i Norge pekar på att vi kanske också i Sverige behöver ett särskilt kompetenscentrum för detta, någon central instans som följer frågan, tar initiativ och skapar kunskap. Därför svarar jag att detta är intressant, men jag vill hänvisa till att vi får en bättre kunskap under hösten. Och jag ska gärna följa Tullia von Sydows uppmaning att vara väl förberedd när denna rapport kommer, så att den inte leder till att vi väntar ytterligare lång tid innan vi tar ett centralt initiativ.

Anf. 25 TULLIA VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag tackar för det. Jag känner att denna fråga nu har kommit ett snäpp framåt.

Jag vill runda av med att peka på att detta i grunden ju är en attitydfråga. Det har vi talat om mycket tidigare – den låga status som vi äldre har och de negativa attityder som fortfarande finns i samhället mot äldre. Det gör att man ser sig kunna hantera äldre på detta sätt.

Jag vill jämföra med vad som hänt när det gäller barn. På den tiden när barn hade en låg status och när man hade negativa attityder till barn och ansåg att man egentligen kunde behandla dem hur som helst, då gjorde man ju det. Sedan under hela 1900-talet har ju barnen fått en helt annan position. Vi ser i dag barn som värdiga medborgare som verkligen inte får hanteras illa. Jag menar att vi under 2000-talet måste förändra attityderna till äldre. Och jag är helt övertygad om att det skulle få resultat i just denna fråga, därför att om äldre får en högre status blir det väldigt mycket svårare att behandla dem på det många gånger nedvärderande sätt som man gör i dag.

Än en gång får jag tacka, och jag hoppas på snara åtgärder.

Anf. 26 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag funderade ett ögonblick på att inte gå upp i talarstolen nu, därför att jag tror att vi är överens. Jag vill egentligen bara upprepa att vi ska återkomma till frågan.

Men när jag lyssnade på Tullia von Sydow nu så kom jag att tänka på Ellen Keys bok i början av förra århundradet då hon alltså ville att 1900-talet skulle bli barnets århundrade. Det blev det just ur denna synpunkt. Attityderna förändrades, och hela inställningen till barnuppfostran förändrades. Man placerade barnen i centrum och förbjöd i svensk lag också aga, vilket för t.o.m. min generation, när jag växte upp, var accepterat. På det sättet har vi förändrat inställningen till barn.

Och det är förmodligen så att detta århundrade som nu har påbörjats måste bli de äldres århundrade. Vi har ju diskuterat hela frågan om åldersdiskriminering och hela attitydfrågan när det gäller att generationerna ska mötas och se på varandra med respekt. Och naturligtvis måste vi

diskutera det som Tullia von Sydow nu har tagit upp – våldet mot äldre – på ett helt nytt sätt än vad vi har gjort tidigare.

Jag lovar att vi ska återkomma och försöka ta de initiativ som Tullia von Sydow efterfrågar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:89
30 mars

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2000/01:316 om svensktillverkad alkohol

Anf. 27 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Margareta Cederfelt har frågat näringsministern vilka åtgärder han avser att vidta för att samma regler ska gälla för försäljning av varor som producerats av Vin & Sprit AB på hemmamarknaden som utomlands. Margareta Cederfelt har också frågat vilka åtgärder näringsministern avser att vidta för att Vin & Sprit ska få annonsera i Sverige efter samma principer som utomlands.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Vin & Sprit AB agerar på en konkurrensutsatt marknad, både här i Sverige och utomlands. Bolaget ska självfallet följa de lagar och regler som gäller i de länder där de verkar. Att sedan reglerna är olika i olika länder beror på att man har olika uppfattningar och olika traditioner när det gäller hur skadeverkningar av alkohol bör minimeras.

Den svenska alkoholpolitiken styrs av riksdagens överväganden om vilka åtgärder som är effektivast för att minska skadeverkningarna av alkohol. Att Vin & Sprit ska ha samma villkor i Sverige som i utlandet är inte någon princip som regeringen anser ska styra den svenska alkoholpolitiken. Regeringens planer när det gäller reglerna för alkoholreklam i Sverige är snarare att skärpa dessa. Systembolagets monopol är ett mycket viktigt alkoholpolitiskt instrument, och några planer på att förändra detta finns inte.

Anf. 28 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation. Jag kan sammanfatta finansministerns svar med ett enda ord: hyckleri. Det är hyckleri i fråga om svensk alkoholpolitik.

I Sverige arbetar det statliga bolaget Vin & Sprit efter en politisk målsättning om att minska alkoholens tillgänglighet genom exempelvis höga skatter, reglerad försäljning och reglering när det gäller reklamen.

För några veckor sedan, ungefär en månad sedan, var det en WHO-konferens i Stockholm angående alkohol. Vid denna konferens och även efteråt framträdde företrädare för Sveriges regering och talade om hur Sveriges regering skulle arbeta för att föra ut svensk alkoholpolitik i Europa och att Europa skulle lära av Sveriges arbetssätt när det gäller att förebygga och motverka alkoholrelaterade skador. Hur rimmar detta med regeringens förhållningssätt när det gäller aktiebolaget Vin & Sprit?

Finansministern säger i sitt svar att Vin & Sprit agerar på en konkurrensutsatt marknad både i Sverige och utomlands och att bolaget följer de lagar och regler som gäller i de länder där företaget verkar. Det är just denna hållning som är hyckleri. I Sverige gäller en policy, utomlands gäller en helt annan policy, helt andra regler för hur aktiebolaget Vin & Sprit ska arbeta.

Företagets målsättning, som jag anser rimmar väldigt dåligt med svensk alkoholpolitik, för företaget är faktiskt ett svenskt statligt bolag, är enligt årsberättelsen för 1999 att inom fem år bli ett av de ledande tio största alkoholföretagen i världen. Hur rimmar detta med svensk alkoholpolicy, eller hyckleri? Uppenbarligen gäller en policy för varor producerade av det statliga bolaget Vin & Sprit i Sverige och en annan policy för verksamheten utomlands. Hur går detta ihop?

Aktiebolaget Vin & Sprit säljer bl.a. det stora märket Absolut Vodka. Jag kan säga i detta sammanhang att Absolut Vodka säljs här i landet på Systembolaget, öppet måndag–fredag, på sina håll försöksöppet under lördagar, inte öppet under kvällstid. Utomlands säljs samma alkoholsort, Absolut Vodka från Vin & Sprit, i dagligvaruaffärer på vardagar, helger, kvällstid. Hur rimmar den här policyn? Varför ska det vara olika regler om tillgänglighet i Sverige och utomlands för en vara som produceras i ett statligt bolag?

I detta sammanhang undrar jag: Hur är det med trovärdigheten för regeringens alkoholpolitik när det är olika regler som gäller för ett bolag beroende på om det verkar i Sverige eller utomlands? Det borde rimligen vara en samlad och enhetlig strategi.

Anf. 29 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag tycker att det är något generande att interpellanten lyckats blanda ihop alkoholpolitiken och näringspolitiken på ett nästan häpnadsväckande sätt. Om man som moderat riksdagsledamot är för andra regler när det gäller alkoholpolitiken i Sveriges riksdag har man naturligtvis rätt att argumentera för det. Men jag har väldigt svårt att se att en riksdagsledamot inte ens kan inse att man ska respektera de lagar som finns i respektive land. Framför allt har jag svårt att se att man som moderat riksdagsledamot plötsligt inte accepterar att det finns någonting som heter marknadsekonomi, att det finns någonting som heter respekt för olika länders olika system.

Sverige har sedan en mycket lång tid tillbaka en mycket framgångsrik alkoholpolitik. Sverige är det land i EU som har de lägsta siffrorna när det gäller alkoholskador, och det har ständigt irriterat Moderata samlingspartiet som uppenbarligen inte vill att Sverige ska ha den här tätpositionen när det gäller att ha få alkoholskador jämfört med andra länder. Ständigt har Moderata samlingspartiet agerat för att Sverige ska förlora den här tätpositionen.

Det är den alkoholpolitiska delen av diskussionen. Jag antar att det inte är det som interpellanten i första hand bekymrar sig om i det här sammanhanget, även om jag vet att interpellanten vill putta ned Sverige från den här första platsen. Nu handlar interpellationen om hur ett av de mest framgångsrika statliga företagen Vin & Sprit ska agera i Sverige och utomlands. Självfallet ska det svenska företaget Vin & Sprit agera i andra länder efter de regler och den lagstiftning som andra länder har

bestämt sig för och efter de marknadsprinciper som finns i andra länder. Det vore nästan naivt att tro att Sverige ska säga att det är ett svenskt företag, och då ska det svenska företaget få leva efter svenska regler i andra länder. Det är så dumt att det egentligen inte ens tål att kommenteras. Att andra länder har andra regler och andra alkoholpolitiska regler betyder inte att de därför måste importeras till Sverige. Sverige bestämmer faktiskt sin egen alkoholpolitik. Sverige och Sveriges riksdag har själva bestämt att vi vill ha en alkoholpolitik som leder till att vi har få alkoholskador jämfört med andra länder. Om ett svenskt statligt mycket framgångsrikt företag agerar i andra länder och är oerhört framgångsrikt på exportmarknader, kan självfallet inte det företaget försättas i en situation att det inte skulle ha samma konkurrensvillkor som andra länders företag har. Det är häpnadsväckande att man tycker att ett svenskt statligt företag plötsligt skulle ha konkurrenssnackdelar om det agerar i andra länder, att det inte skulle få spela på samma villkor som konkurrenterna och inte skulle få följa de marknadsprinciper som finns i andra länder.

För mig är det en gåta att interpellanten har lyckats röra ihop så många saker och ting på en kort A 4-sida. Det är en prestation att kunna röra ihop alkoholpolitiken och näringspolitiken. Framför allt är det en prestation att så tydligt, trots att man är moderat riksdagsledamot, ta avstånd från marknadsekonomins principer, så tydligt komma fram med att ett svenskt statligt företag inte ens ska få konkurrera på lika villkor som andra företag i andra länder, att svenska statliga företag uppenbarligen inte ska bry sig om regler i andra länder. En ännu märkligare slutsats är att Sverige, därför att andra länder har andra alkoholregler, måste acceptera och anamma dem. Det tycker jag snarast visar en bristande respekt för den svenska riksdagens rätt att själv bestämma över sina alkoholpolitiska regler.

Anf. 30 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Finansministern svarade ungefär så som jag kunde förvänta mig – hyckleri. Det är vad det handlar om, ingenting annat.

Frågan ställdes ursprungligen till näringsministern just därför att det är en näringsfråga, men också därför att ett statligt bolag rimligen inte kan agera på ett sätt i Sverige och på ett annat sätt utomlands. Var finns företagspolicyn? Var finns principerna som styr när t.ex. regeringens ledande företrädare på en WHO-konferens uttalar en stor välvilja att vilja förmedla svensk alkoholpolitik utomlands när samma företrädare inför restriktioner i Sverige men inte är beredda att se till att det statliga bolaget ska verka efter samma regler utomlands? Hyckleri, och ingenting annat! Att komma hit och tala om bristande respekt osv. – ja, finansministern kan säga vad han vill naturligtvis. Men städa framför eget hus först och se till att de statliga företag som finns arbetar efter den policy som gäller. Att ha en policy på den inhemska marknaden och en annan på den utländska marknaden – vad är det för ställningstagande? Vad är det för ordning att ett statligt bolag som arbetar här hemma under förutsättningarna att minska alkoholkonsumtionen samtidigt har som policy – alltså ett statligt bolag som ägs av staten – att vara ett av världens tio ledande företag inom sin marknad?

Jag kan också nämna det som gäller reklamen kring alkohol. I Sverige finns det starka restriktioner för hur alkoholreklam får vara utfor-

mad. Samtidigt har AB Vin & Sprit använt sig av en viss Andy Warhol för att utforma reklam som riktar sig till individer på ett sätt som alkoholreklam inte får göra i Sverige. Vad är det för policy? När ett företag – jag talar nu om ett statligt företag, det är inget företag vilket som helst – verkar i Sverige ska en policy gälla, men om företaget verkar utomlands ska det helt plötsligt anpassa sig efter de regler som finns i dessa länder.

Ett statligt företag som har en förankring i det regelverk och den policy som gäller i hemlandet ska väl rimligen inte arbeta efter en annan policy utomlands? Eller har de ord som regeringens företrädare använder på en WHO-konferens om hur regeringen ska verka en helt annan innebörd? Eller är det hyckleri, för det är faktiskt vad jag anser att det handlar om?

Anf. 31 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det var en ny uppvisning i att lyckas blanda samman alla saker och ting på en gång. Det var en mix och pyttipanna som var rätt imponerande, måste jag säga.

Interpellanten har uppenbarligen inte mycket till övers för marknadsekonomins principer. Det förvånar mig att en moderat riksdagsledamot så misstror marknads ekonomin som interpellanten här gav uttryck för.

En grundläggande princip för marknads ekonomin är att de olika aktörerna ska arbeta på lika villkor. Finns det statliga, kooperativa och privata företag ska de ha lika villkor. Interpellanten tycker uppenbarligen inte att man ska tillämpa denna enkla marknads ekonomiska princip, utan företagen ska arbeta efter helt andra principer. Jag delar inte denna grundläggande kritik mot marknads ekonomin och det synsätt som interpellanten har.

Sedan är det uppenbart att interpellanten tycker att ett svenskt statligt företag plötsligt ska tillämpa den svenska lagstiftningen utomlands. Vad skulle det landets medborgare, parlament, regering och lagstiftare säga om det svenska företaget säger att man inte bryr sig om det landets lagstiftning utan att man tillämpar sin hemmalagstiftning?

Att det finns anarkister i landet, det visste jag, men att de fanns i Moderata samlingspartiet, det visste jag inte. Men jag har nu fått bekräftat att det finns anarkistiska ådror även i det moderata samlingspartiet.

Men det som stör interpellanten allra mest är uppenbarligen att Vin & Sprit är ett oerhört framgångsrikt företag, ett av de mest framgångsrika internationella företagen under senare år, och det lämnar inte interpellanten någon ro.

Att Vin & Sprit är oerhört framgångsrikt beror på en bra hemmarknad och att man följer de spelregler som finns i Sverige. Men det beror framför allt på att Vin & Sprit har accepterat och jobbat efter de regler som finns på exportmarknaden och blivit mer och mer framgångsrikt. Jag förstår att interpellanten per definition tycker illa om att statliga företag är framgångsrika. Statliga företag ska gå med förlust. De ska avvecklas, men helst ska de inte få finnas alls.

För en moderat är det naturligtvis inte särskilt kul att konstatera att vi här har ett företag som är framgångsrikt, blir ännu mer framgångsrikt och som har ambitionen att bli ett av de främsta i världen på sitt område.

Det finns skäl att säga att Vin & Sprit är ett framgångsrikt företag. Det är väl skött, har en effektiv ledning och följer de spelregler som finns

både i Sverige och utomlands. Jag har svårt att föreställa mig att någon annan skulle ha uppfattningen att Vin & Sprit skulle tillämpa andra regler utomlands när man agerar där än de regler som finns i respektive land. Det vore ett omvänt brott mot marknadsekonomin om det svenska företaget bad att få andra spelregler än vad de andra aktörerna har.

Jag är inte förvånad, eftersom jag redan av frågan förstod att interpellanten inte hade så lätt för att hålla isär alkoholpolitiken och näringspolitiken, men att interpellanten på det här sättet visar sitt förakt mot marknadsekonomin och visar sin oförmåga att förstå vilka spelregler som ska tillämpas på den internationella marknaden är tyvärr ett dåligt tecken.

Anf. 32 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Återigen en uppvisning av finansministern i hyckleriets konst. Genom att göra distinktionen mellan alkoholpolitik och näringspolitik försöker han på så sätt att svära sig fri från allt ansvar.

Marknadsekonomi är bra. Det är utmärkt när den fungerar. Därför har jag en gott råd till finansministern: Sälj ut Vin & Sprit! Låt Vin & Sprit verka på en konkurrensutsatt marknad som ett riktigt bolag och inte med tant staten i handen, utan se till att det blir ordentlig marknadsekonomi. Men så länge som Vin & Sprit är ett statligt bolag vore det mycket klädsamt om företaget verkade på samma sätt i Sverige som utomlands. Allt annat agerande är hyckleri.

För att knyta an till den företagspolicy som finns undrar jag om det är bättre att Absolut Vodka säljs utomlands och bidrar till alkoholism än att det är landets egen vodka som säljs och bidrar till alkoholism? Det är ju precis det förhållningssättet som regeringens företrädare har. Det knyter också an till det uttalande som regeringens företrädare gjorde under den pågående WHO-konferensen. Jag tycker att det vore klädsamt om regeringen kunde ha en enad linje, inte talade med dubbla tungor och inte ägnade sig åt hyckleri.

Anf. 33 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Nu lyckades interpellanten till sist åstadkomma en tanke bakom interpellationen, och det uppskattar jag. Denna tanke bestod i att man skulle sälja ut Vin & Sprit. Det får inte vara statligt längre utan det ska bli privat. Om Vin & Sprit blir privat då är det plötsligt acceptabelt. Då kan man göra precis det som man gör i dag, nämligen jobba på den internationella marknaden och följa de spelregler som finns i andra länder.

Jag tycker att det är häpnadsväckande att interpellanten ställer en fråga som egentligen inte är motiverad. I stället för hon fram sin uppfattning bakvägen om att man borde sälja ut Vin & Sprit. Det hade varit enklare att fråga mig om staten avser att sälja Vin & Sprit. Det hade varit den relevanta frågan som interpellanten egentligen hade velat tala om. Nu lyckades interpellanten i stället röra ihop näringspolitiken och alkoholpolitiken.

Jag konstaterar att vi har skilda uppfattningar. Jag tycker att statliga företag kan få vara framgångsrika. Jag tycker att det är bra att de är framgångsrika. Uppenbarligen stör det interpellanten och Moderata samlingspartiets riksdagsledamöter att man har ett framgångsrikt statligt företag. Tankegrodan att statliga svenska företag skulle använda sig av

Prot. 2000/01:89

30 mars

Svar på
interpellationer

något annat regelverk när de opererar på utlandsmarknaden är så grov att jag hoppas att fler upptäcker den tankevrurpan och att den inte återkommer i det här sammanhanget.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.37 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.00 då de för dagens bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.00.

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2000/01:89 Beskattningen av anställda ombord
på färjor mellan Sverige och Danmark

2000/01:Sk29 av Tom Heyman m.fl. (m)

2000/01:Sk30 av Rolf Kenneryd m.fl. (c)

med anledning av skr. 2000/01:90 Nordiskt samarbete 2000

2000/01:U9 av Ewa Larsson (mp)

2000/01:U10 av Karl-Göran Biörsmark och Elver Jonsson (fp)

2000/01:U11 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2000/01:U12 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd)

2000/01:U13 av Tom Heyman m.fl. (m)

2000/01:U14 av Göran Lennmarker m.fl. (m)

Skatteutskottets betänkanden

2000/01:SkU20 Behandling av personuppgifter inom skatt, tull och
exekution

2000/01:SkU17 Allmänna motioner om punktskatter

2000/01:SkU18 Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbe-
skattning

2000/01:SkU19 Motioner om företags- och kapitalbeskattning

2000/01:SkU16 Allmänna motioner om taxering och skattebetalning
m.m.

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2000/01:SfU12 Uppehållstillstånd för adopterade

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 30 mars

2000/01:988 av *Erling Wälivaara* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow

Internationell pilotutbildning i Sverige

2000/01:989 av *Tomas Eneroth* (s) till försvarsminister Björn von Sydow
Rekryteringen av deltidsbrandmän

2000/01:990 av *Maud Ekendahl* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skatten på sprit

2000/01:991 av *Tomas Högström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Demokratins värden

2000/01:992 av *Sofia Jonsson* (c) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Mångfald i skolsystemet

2000/01:993 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Norra Irak

2000/01:994 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Priset för att resa över Öresundsbron

2000/01:995 av *Rolf Gunnarsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Bidrag för uppsnyggningen inför EU:s ministerbesök

2000/01:996 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Kunskapsprov för körkort

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 3 april.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 30 mars

2000/01:951 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Effektivare rättsväsende

2000/01:963 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Borttappade eller stulna pass

Prot. 2000/01:89
30 mars

2000/01:964 av *Tuve Skånberg* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Förordnande av vigsel- och partnerskapsförrättare

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 april.

12 § Kammaren åtskildes kl. 12.01.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 10.37 och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Barbro Nordström

1 § Meddelande om frågestund.....	1
2 § Meddelande om skriftliga frågor.....	1
3 § Återkallelse av yrkande i motion.....	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
5 § Svar på interpellationerna 2000/01:277 och 323 om transportörsansvar	2
Anf. 1 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	2
Anf. 2 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	4
Anf. 3 ULLA HOFFMANN (v)	4
Anf. 4 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	6
Anf. 5 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	6
Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v)	7
Anf. 7 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	8
Anf. 8 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	9
Anf. 9 ULLA HOFFMANN (v)	9
Anf. 10 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	10
6 § Svar på interpellation 2000/01:299 om kvinnor som söker asyl.....	11
Anf. 11 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	11
Anf. 12 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	12
Anf. 13 ULLA HOFFMANN (v)	13
Anf. 14 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	14
Anf. 15 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	15
Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	15
Anf. 17 ULLA HOFFMANN (v)	15
Anf. 18 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	16
Anf. 19 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	16
7 § Svar på interpellation 2000/01:328 om värn för äldre.....	16
Anf. 20 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	16
Anf. 21 TULLIA VON SYDOW (s)	17
Anf. 22 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	18
Anf. 23 TULLIA VON SYDOW (s)	19
Anf. 24 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	19
Anf. 25 TULLIA VON SYDOW (s)	20
Anf. 26 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	20
8 § Svar på interpellation 2000/01:316 om svensktillverkad alkohol.....	21
Anf. 27 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	21
Anf. 28 MARGARETA CEDERFELT (m)	21
Anf. 29 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	22
Anf. 30 MARGARETA CEDERFELT (m)	23
Anf. 31 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	24
Anf. 32 MARGARETA CEDERFELT (m)	25
Anf. 33 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	25
Ajournering.....	26

Prot. 2000/01:89
30 mars

Återupptagna förhandlingar	26
9 § Bordläggning.....	26
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	27
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	27
12 § Kammaren åtskildes kl. 12.01.	28

